

„Oszd meg szellemi lényedet!”

Interjú Faragóné Bircsák Mártával

„Az 1970-es évek második fele. A Nemzeti Múzeum lépcsősorának tetején állok. Bircsák Mártával van itt találkozóm, az Őslénytárat kell megnéznünk. Legalábbis ez az „apropó” – és aki kitalálta-kisorsoltatta (Kovács Laci a Domiban), jól tippelte: a feladat-teljesítésen túl jól beszélgetünk majd. Az azóta eltelt több mint három évtized során volt, hogy heti rendszerességgel találkoztunk, és volt, hogy éveig egyáltalán nem. De ennyire összefoglaló-áttekintő beszélgetésre, mint a mostani, még sosem került sor közöttünk.

Faragóné Bircsák Márta vagyok, 1952-ben születtem, egy nagyszerű férjem és három okos-kedves gyermekem van, foglalkozáson szerint pedig gyógyító pedagógus vagyok; az ajtómon is, az iskolánk honlapján is ez áll.

Világéletemben gyógyítani akartam: kétszer felvételiztem az Orvosi Egyetemre, kétszer utasítottak el helyhiány miatt (legalábbis a papíron ez állt!). Közben rögtön érettségi után az egészségügyben helyezkedtem el, és azonnal (valójában már a hivatalos képzést megelőzően!) betegek közé kerültem. A MÁV Kórház sugárterápiás osztályán dolgoztam nyolc évig: rengeteg daganatos beteget kezeltünk (a mainál sokkal kevésbé korszerű körülmények között). Nagyon sok súlyos állapotú volt közöttük, és sokakat el is veszítettünk. Kemény iskola volt ez a felnőtség elején: meghalni látni egyik beteget a másik után... És azóta még hány embert!

De mégsem elégedetlenkedtem, mert a helyemen voltam (ott is, akkor is); pozitív, szeretetteljes visszajelzéseket kaptam orvos főnökeimtől és a betegektől egyaránt, volt időm-kedvem a közösségi élethez is. Közben elvégeztem az általános asszisztensképzőt, de ez nem elégett ki. Továbbtanultam – persze munka mellett – a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán. Ezt is nagyon élveztem. A szakmai gyakorlatom alatt „elcsábított” egy kolléganő: Soltiné Klárka, aki partnernek hívott egy gyógypedagógiai iskolába, ahol azután 17 évig dolgoztunk együtt. Alsó tagozatos gyerekekkel foglalkoztunk – rengeteg örömmel.

Kiváló munkaerő vagy, erre magam is emlékszem. De azért a magánéleted is átalakult ezekben az években.

Ferivel a Gyógypedagógiai Főiskolán ismerkedtünk meg; mindketten szerettünk tanulni, tudtunk egymásnak segíteni. Néha szűkebb társaságban is együtt voltunk, és meg voltam győződve arról, hogy Feri egy barátnőm kedvéért jár oda. A diplomaosztót követő bankett után Feri taxival hazavitt, és akkor (valószínűleg belátva, hogy „most vagy soha”) bevallotta, hogy évek óta kiszemelt magának. Még jó, hogy szólt!

Persze addigra mindketten eléggé kialakult egyéniségek voltunk, határozott világnézettel, emberi kapcsolatrendszerrel – ami esetemben a Bokor Közösséget, ezen belül főleg a „Domit” jelentette –, körvonalazódott elképzelésekkel stb. Alkalmazkodni kellett, nekem legalábbis sokat és tudatosan. Visszavettem (valamennyit!) a tempómból, új emberekkel ismerkedtem meg stb. 1980-ban házasodtunk össze, ebben az évben született Ferike, ’83-ban Boldizsár és ’85-ben Márti. Az, hogy mennyit jelentett az én „visszavett tempóm”, arra jó példa Feri és Gyurka bácsi (Bulányi György, a Bokor Közösség alapítója) beszélgetése abból az időből, amikor még csak a két fiunk született meg:

– Ferikém, micsoda férfitöbbség van nálatok, három az egyhez!

– Gyurka bácsi, így vagyunk egyensúlyban...

A fiúkkal nem sokat voltam otthon, de Mártikával már – végre! – kihasználtam a GYES-t.

Hogy tudtad otthon hagyni a piciket? Szervezési szempontból sem lehetett könnyű, de a közösségi elvárásoknak sem ez felelt meg.

Egyrészt szerencsések voltunk a „földrajzi adottságokkal”: lánykoromban Újpalotán laktunk a szüleimmel és a nagymamámmal. Amikor férjhez mentem, akkor szintén ott, a lakótelepen kaptunk lakást. A munkahelyem is a közelben volt, tehát meg tudtuk oldani, hogy a gyerekekre anyukám vigyázott. Pedagógusként csak fél napot dolgoztunk, nekem is, Ferinek is ott voltak az iskolai szünidők.

A közösségi életet igyekeztem összekapcsolni a családi étellel: Ferike egészen kicsi volt, amikor Kovács Teri csoportjába kerültünk; itt hasonló élethelyzetben lévőkkel, azaz kisgyerekekkel alkottunk közösséget. Gyermekünk pár éves korától szerveztünk gyerektalálkozókat számukra – heti rendszerességgel! Ez a kör is egyre bővült, és idővel már párhuzamosan, két csoportban foglalkoztunk a gyerekekkel: Döry Pista felesége, Kéry Magdi – közösségi társam és gyógypedagógus kolléganőm – a kisebbekkel, én pedig a kiskamaszokkal. De felejthetetlenek például az erdei karácsonyok is.

Azt különösen élveztem, amikor Mártika születése után otthon maradhattam mind a három gyermekkel: például ekkor tanultam meg gitározni, vagy összefoglaltam a tapasztalataimat, megírtam a „szakdolgozatot anyaságból”. Korábban is, ekkor is fontosnak tartottam, hogy tapasztalataimat írásban is rögzítem. Még akkor is, ha ezek a tapasztalatok mindig változnak, bővülnek. Idővel ezek a megélt élmények adták az Etika tankönyv alapját.

Az életed mindig több szálon futott, emlékeim szerint ezekben az években is.

Hát persze. A család a saját kis családukon kívül mindig többet, többlet feladatot is jelentett. Folyamatosan tanultam is, és persze a munkahely is visszavárt, illetve új kihívást hozott.

A család minden „öregjét” haláláig ápoltam, de „beteg-ápoló tudományomra” azóta is sokszor van szükség. Emiatt tanultam meg a reflexterápiát, azután pedig a gyógynövények gyűjtését-feldolgozását-használatát. A Dédit például így tudtuk többször is „visszahozni az életbe”, amihez persze segített az ő élni akarása, pozitív világszemlélete is. Az orvosok hosszú hónapokon keresztül nem tudták meggyógyítani a lábszárfekélyét, ami végül mégis sikerült reflexterápiával és péppé feldolgozott gyógynövények segítségével, otthoni praktikákkal. Márti-

ka, a kislányom járt velem a Dédihez, látta, hogy mit csinállok, így szinte óvodásként „belenőtt” ebbe a gondolatkörbe. Azután másfél évtized elmúltával együtt ültünk be az iskolapadba, a Természetes Gyógymódok Egyetemére. Hiszek a természetes gyógymódokban, de szükségesnek tartom az akadémiai orvostudományt is. A kettő jó kombinációja tud igazán segíteni.

A tanulás állandó része az életnek. Hét különféle diploma lapul a fiókomban a már említett gyógypedagógusi diplomától a grafológia-oktatóig. A legutóbbi a Műszaki Egyetem vezetőképzője. A hétből ötöt igazán kedvvel szereztem meg, mert úgy tapasztaltam: hasznos és hasznosítható, amit tanulok. A többit pedig a munkahelyi előírások miatt kellett elvégezni. Még nem tudom, mi lesz a következő...

A család mellett a másik stabil elem az életben a munkám. Ez mindig a tanítás volt. Jó másfél évtizednyi első tagozat után megintcsak „elcsábultam”: 1994-ben hívtak, és én mentem. Ekkor indult egy érdekes új képzés, a 14-15 évesek számára szervezett ún. „pályaorientáció”, idővel ebből lett a szakiskola, majd pedig a NAT (Nemzeti Alaptanterv) szerinti speciális szakiskola, ahol az első két év pályaorientáció, a második két év pedig szakmai oktatás volt. Hipp-hopp, tanító néniből egyszerre két kamasz osztály osztályfőnöke lettem – és „beléjük szerettem”. Persze ők sem a szokásos többségi középiskolások voltak, hanem általában tanulásban akadályozottak, és sokan közülük nagyon zűrös családi háttérből jöttek. Sikeredt a tanítványokat eljuttatni a képzés végéig: és ma is meghatódok, ha például egy kórházban valamelyik ápolónő rám köszön: „Tetszik rám emlékezni?”

Úgy ismerlek, mint aki szereti a személyes kapcsolatokat. Jó beszélgető vagy, ugyanakkor említetted, hogy egyetemi vezetőképzőt is végezned kellett.

Igen, a vezetői feladatok is mindig megtalálnak; ezek nemcsak közösségvezetői vonatkozásúak, hanem intézményiek is. Az általános iskolában és speciális szakiskolában nagyon-nagyon kérleltek, így aztán elvállaltam az igazgatóhelyettesi posztot. A baj csak az volt, hogy a gyerekekre – sem a tanítványaimra, sem az akkor még elég kicsi sajátokra – nem maradt elég időm, így egy tanév után lemondtam.

Ahogy teltek-múltak az évek, gyarapodott a tapasztalatom, és valóban egyre fontosabbnak tartottam, hogy amit csak lehet, „visszaáramoltassak” a rendszerbe. Meggyőződésem, hogy minden életkornak megvan a maga feladata, így nálam is eljött a „kiáramoltatás időszaka”. A tanári és terapeuta munkám mellett a Fővárosi Pedagógiai Intézetben szaktanácsadói feladatot vállaltam, tanítani kezdtem a Gyógypedagógiai Főiskolán stb. Volt olyan év, amikor egyetlen esztendő alatt négy vezetői állásra hívtak. Feri igyekezett „fékezni”, de a mostani munkahelyem akkori igazgatója őt is megtalálta és „megdolgozta”. Végül úgy láttuk, hogy a különböző „kérők” közül ez a legtisztességesebb hely. 2006 óta vagyok igazgatója a III. kerületben egy önkormányzati iskolának, amelynek teljes neve „Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény”. Mottóink: „Oszd meg szellemi lényedet azokkal, akik úton vannak veled, közöld annyit, amennyit tudsz, és fogadd el, mint valami felséges ajándékot, ami tőlük feléd visszaérkezik!” (Albert Schweitzer) Nagy és állandóan változó feladat ennek az intézménynek a vezetése. A tantesztületnek át kellett vennie az én teljesen erőszakmentes stílu-

somat, nekem pedig ki kellett alakítanom a saját követelményállítási és számonkérési módszeraimat, hogy a kollégáim világosan tudják, mit várok el tőlük.

Időd-erőd jelentős részét nyilván a jogszabályok meg a pályázatok kötik le, hiszen több száz emberért felelsz: kollégákért, tanítványokért, családjaikért. Marad még időd, hogy pedagógus is legyél?

Kell, hogy maradjon, hiszen e nélkül nem lennék hiteles, és nem is érezném jól magam a bőrömben. Terapeutaként főleg kamaszokkal foglalkozom. Itt nagy hasznát veszem például a grafoterápiának, ugyanis a fiatalok a direkt pszichológiai módszerektől többnyire elzárkóznak, viszont nekem már az is sokat mond, hogy ki milyen erővel és nyomatékkal tesz pontot a papírra...

Nyolc éve tanítok óraadóként az ELTE Gyógypedagógiai Karon, évente kb. 150 hallgatót. De itt sem lehet „egyen”-követelményeket állítani: a tantárgyaktól is, de az egyes hallgatóktól is függ a tanítás, sőt, még a számonkérés módja is.

Mostanában mégis a Holisztikus Akadémia az igazi „szívem csücske”. Ez nemcsak nevében „holisztikus”, azaz egészes szemléletet hordozó, hanem számomra személyesen is az. Ugyanis életem szerzteágazó területeit, így különböző tanulmányaimat és a számomra fontos embercsoportokat is egységben tudom szemlélni: a családot, a közösséget és a munkahelyi kollektívát. Minden belefér, és mindenkinek jut testhezálló feladat. Ez élményt nyújt a résztvevőknek, sőt az őket figyelőknek is arról, hogy ki miben értékes, ki mivel tud hozzájárulni a nagy egészhez. Régi meggyőződésem, hogy minden egyes ember esetében belőle magából kell kiindulni, és hagyni kell, hogy kibontakozzon. Persze ez a „hagyni” nem jelent nemtörődömséget. Igenis kell a cél, és kell az (el)várás: maga a várás is növeszt!

A Holisztikus Akadémia egy-egy találkozásán (havonta egyszer) mindig elhangzik valamilyen szellemi „táplálék” (közösségben úgy mondanánk: elmélkedés), van előadás, továbbképzés valamely szakmai témában, jut idő (irányított) beszélgetésre, közös éneklésre. Nagyszerű élmény, hogy ezekre a feladatokra mindig másokat kérhetek fel: nem az a cél, hogy én tartsam szóval a társaságot (noha szinte mindegyik témakörrel „papírom van”, miszerint én azt jól megtanultam és bárhol taníthatnám), hanem az, hogy fiatalokat „helyzetbe hozzak” (én csak a „vésztartalék” vagyok, ha például valaki megbetegedne). Többen vállaltak már itt kis előadásokat-bemutatókat, akik egyébként sosem nyilvánulnának meg, mert nem „nyüzsgő” típusok, de igen értékes emberek. A családom is aktív: Feri a szellemi táplálékforrás, mindig küld értékes gondolatokat, Ferike a foglalkozások füzeteit készíti el, Boldi biztosítja az informatikai háttérrel, Márti lányom pedig homeopátiás és terapeuta-tudását osztja meg. De a régi-régi barátok, közösségi társak is részt vállalnak, örömmel segítenek, például: Mihályi Kati, Korompay Évike, Papp Gabi, Fábrián Jolika, Vágújhelyiné Kati, Kisvári Anna, Molnárné Magdika...

Számomra ebben az a nagyszerű, hogy így nem elkülönült „szletekben” élem az életet, nemcsak mondogatom, hogy „minden mindennel összefügg”, hanem konkrét élményeink, összefonódó életünk a bizonyíték erre! Ez az élet látható, megkérdézhető – és remélhetőleg hiteles.

Sok erőt és sok derűt kívánok Neked a már meglévő feladatok teljesítéséhez, de azokhoz is, amelyek csak később fognak rád találni!

Schanda Beáta